

ראש השנה 2017 – איגרת מידע לעובדים בארגוני בריאות

ראש השנה תשע"ח יחול ביום רביעי, 20.9.17, משקיעת החמה וימשך עד יום שישי, 22.9.17, בצאת הכוכבים. מייד בסיומו מתחילה השבת כך שנוצר מצב של שלושה ימי שבתון רצופים.

רקע כללי: ראש השנה מציין את תחילת השנה החדשה בלוח העברי, והוא חל בשני הימים הראשונים בחודש תשרי. במסורת היהודית, נחשב ראש השנה ליום המלכת האלוהים על העולם וליום-דין שבו נידון האדם ונגזר עליו את שיקרה לו במהלך השנה הבאה. בתורה מכונה החג 'יום תרועה', בשל תקיעות השופר שמצוה לתקוע בו.

ממנהגי החג: בבוקרו של היום שלפני ראש השנה נהוג להתענות ולערוך טקסי התרת נדרים. ביום הראשון של ראש השנה נהוג ללכת למקום מים שיש בהם דגים (בבתי חולים יהיו שישתמשו באקווריום או בחלופות אחרות) ולומר שם את 'תפילת התשליך' – הכוללת בקשות שונות. בסיום אמירת התפילה נהוג לנער את שולי הבגדים, כמשל על השלכת העוונות. בסעודת ליל ראש השנה נוהגים לאכול מאכלים המרמזים על "סימנים טובים" – למשל, תפוח בדבש, דג וראש של דג או של כבש גרעיני רימון ועוד. לאכילה של כל מאכל מקדימים בקשה מיוחדת, הפותחת במילים "יהי רצון". מצוות החג המרכזית היא התקיעה בשופר.

מידע שימושי לצוות ועצות להתנהלות בתקופה זו:

- **סדר היום:** ביום שלפני החג נהוג להתענות החל מעלות השחר. תענית זו אינה חובה, אלא מנהג. מועד סיומה תלוי במנהגים שונים (יש הנוהגים עד חצי שעה לאחר חצות היום). חולים, אפילו אם הם חולים קלים או לא מרגישים טוב, לא יצומו, וכך גם לגבי ילדים לפני גיל בר/בת מצווה.
  - **תפילות:** בימי ראש השנה מתקיימות תפילות ממושכות. הצורך והרצון של שומרי מסורת להשתתף בתפילות אלו רב. על הצוות הרפואי להיות ער להשלכות הרפואיות האפשריות לגבי חולים העוזבים את המחלקות לשעות ממושכות. כמו כן, ייתכן שיתעוררו בימים אלו קשיים מול הצוות המטפל בנוגע לתרונות, בשל הרצון להשתתף בסעודות החג המשפחתיות והצורך להשתתף בתפילות הציבוריות הארוכות.
  - **ארוחות:** יש קהילות שבהן לא נהוג לאכול לפני התקיעות. בכל הקהילות ניתן לשתות שתיה קלה ללא הגבלה אך נהוג להגביל את האכילה שלפני התקיעות. הסעודה המרכזית נדחית לאחר גמר תפילת 'מוסף' שלרוב מסתיימת בשעות הצהריים. מומלץ להתאים את זמני הארוחות לזמני התפילה. חולים שאסור להם לאחר את זמני האכילה, כגון חולי סכרת, לא יסתכנו בהקפדות אלו. מוסדות רפואיים נוהגים לשלב בארוחת ליל החג את ה"סימנים" שנהוג לאכול בחג.
  - **מטבח: עירוב תבשילין** - בערב החג (ביום רביעי זמן מסוים לפני שקיעת החמה), עורכים 'עירוב תבשילין'. זהו טקס בו מוקצה מזון מבושל עבור ארוחת השבת. טקס זה מאפשר הכנת ובישול המזון המיועד לשבת במהלך החג. העירוב יבוצע על ידי משגיח הכשרות של המוסד הרפואי וכן באופן פרטי על ידי רבים מהמטופלים. ההנחיות לאופן הכנת המאכלים מסורות בידי של משגיח הכשרות במוסד הרפואי.
  - **ציון החג בארגון:** באירוע לציון תחילת השנה בארגון, כדאי לזכור שיייתכן שמטופלים ומטפלים מוסלמים אינם שותים יין. בהקשר דומה, יש לבחון מחדש את תוכן של חבילות השי לחג. בשני המקרים, ניתן למצוא תחליפים שמקובלים על כלל המטופלים והצוות.
  - **טיפולים:** ראש השנה דינו כשבת בכל הנוגע לביצוע טיפולים רפואיים. עם זאת, כיון שהחג והשבת מצטרפים לשלוש ימי שבתון, במקרים בהם מתעורר צורך לביצוע הליך רפואי מציל חיים (לדוגמה - דיאליזה) מותר לבצעו באם לא ניתן לשנות את מועדו. כשניתן עדיף לקובעו ביום החג השני. מטופלים אשר סוגיה זו רלוונטית עבורם, יבררו אצל סמכות הלכתית מתאימה כיצד לנהוג.
  - **מכשור רפואי חשמלי נטען:** מומלץ להדריך את המטופלים המשתמשים במכשור חשמלי נטען המספיק ליממה (24 שעות), דוגמת מכשירי שמיעה, להיערך לשלושה ימים.
  - **תקיעת שופר:** בראש השנה ישנם מטופלים אשר תוקעים בעצמם בשופר או שתוקעים בעבורם (התוקעים בשופר מכונים 'בעלי תקיעה') על מנת למלא את מצוות החג המרכזית – "יום תרועה יהיה לכם". תקיעה זו עשויה לעורר תמיהות בקרב מטופלים אחרים. לפיכך, מומלץ לארגון לעדכן מבעוד מועד את המטופלים והמטופלים. בבית הכנסת תוקעים 100 תקיעות, אך התוקעים לצד מיטת החולה יסתפקו לרוב ב-30 תקיעות.
  - על מנת לאזן בין החובה הדתית לבין הפרעת הרעש, ניתן לקבוע זמן מסודר שבו ירוכזו כל התקיעות בכל מחלקה, ובכך ימנע המצב מתקיימות תקיעות במספר מועדים – עבור מאושפזים שונים. כמו כן, במחלקות שבהן הדבר ניתן, אפשר לרכז את החולים לחדר אחד ולתקוע בפני כולם בבת אחת במקום לעבור ממיטה למיטה ולתקוע בכל חדר בנפרד.
- המרכז הבין-תרבותי לירושלים מודה לרב צבי פורת, רב ויועץ הלכתי במרכז הרפואי שיבא ובביה"ח אלין, על הערותיו ההלכתיות הנזכרות באיגרת זו. תודה לצוות מהמרכז הבין-תרבותי: ד"ר חגי אגמון-שניר, ד"ר מיכל שוסטר ואורנה שני.
- בכל מקרה, אין לראות בדף זה משום ייעוץ הלכתי או רפואי. אגרות מידע נוספות לגבי חגים ומועדים בארגוני בריאות ניתן למצוא [בדף הפרסומים של המרכז הבין-תרבותי לירושלים](http://jicc.org.il/heb) (<http://jicc.org.il/heb>)